

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд
на ТОДОР МИНКОВ КЪНЧЕВСКИ

на тема:

БЪЛГАРИЯ ВЪВ ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ СЛЕД 2007 Г.

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”

от доц. д-р Георги Чанков Георгиев

Представеният дисертационният труд отговаря на формалните изисквания за присъждане на степента доктор по специалност „Международно право и международни отношения”: 222 стр., солидна библиография от монографии, статии, официални документи и публикации в средствата за масова информация на български и др. езици. Разработеният в дисертационния труд проблем е актуален и значим предвид новите процеси и тенденции в икономическото развитие и политическите събития в Европейския съюз, които засягат непосредствено България.

На фона на опитите на България чрез избор на правилната политика и съответните ѝ средства да намери удачното си място в съюза, на континента и в света, съобразяването с изводите в дисертацията било от голяма полза за решаване на практическите задачи пред българската външна политика. Времето, изминало между началото на работата и момента на публичната защита не само, че не е намалило **актуалността** на поставените въпроси, но и дори прави необходимостта от тяхното осмисляне още по-належаща. От тази гледна точка работата върху решаването на поставените в дисертационния труд проблеми следва да продължи и след момента на неговото публикуване.

Сложността на темата се изразява в това, че тя налага едновременно съобразяване с изискванията на професионалната етика, на политическата „коректност“ и на научната обективност и критичност. При това се засичат няколко научни направления и теории: тези на международните отношения, на европейската интеграция съюз, на икономиката. В този смисъл подборът на правилната методика е в повишена трудност. Професионалната етика и на политическата „коректност“ в конкретния

случай са наложили сравнително ясни ограничения и при определяне на достойнствата на дисертацията тези ограничения са отчетени. Поради това **приносите** на дисертацията са в две от възможните направления: **обогаляване на съществуващи знания** (в т.ч. с данни, почерпени пряко от практиката) и **приложение на научни постижения в практиката**.

В изследването е използван сравнителният анализ, който се основава на теоретико-аналитичния, както и на историко-хронологичния подход. От гледна точка на разглежданите проблеми **методиката** е избрана удачно. Използването на тези методологически инструменти е улеснено от големия обем фактология и практическа информация, придобити при практическата дейност на автора. Работата стъпва на много добра документална основа. Личи и добрата теоретична подготовка в областта на международните отношения. Споменатите по-горе ограничения навярно са препятствали критичен анализ на неолибералните *концепции за свободното движение на производствени фактори като теоретична основа на Еврозоната и Шенгенското пространство*.

Работата стъпва на много добра документална основа - **достоверността на материала** е безспорна, а сериозният практически опит на автора очевидно улеснява подбора на документите. Благодарение на този опит не може да бъде оспорвано и **авторството** в получаването на приносите в дисертационния труд и на публикациите по него.

Ако има някакво колебания, те са свързани с използване на данни и анализи на организации с външно финансиране (Институт „Отворено общество“, „Български хелзингски комитет“), за които не е безспорно, че отразяват и защитават правилно българският национален интерес.

С оглед последните изявления напр. по посоката кандидатстване за влизане в „чакалнята“ на еврозоната от 10.04.2020 тази цел става още по-актуална и **приложимостта** на резултатите и препоръките идва непосредствено на дневен ред. Те могат да послужат за основа на държавна политика, при условие, че посочените приоритети не се поставят под съмнение в близко бъдеще! Последното обаче не сигурно средносрочно, което намалява прогностичния потенциал на работата.

Сред **достойнствата** на изследването бих открил основните:

- Амбиция за изследването на предмет и обект, динамични и трудно податливи на анализ поради пряката връзка с политиката, налагаща целесъобразност за сметка на обективност;

- Ясно формулиране на целта, предмета, обекта и задачите на изследването;

- Поставяне на анализа на правилна методична основа;
- Ясна и точна съдържателна структура, отговаряща на заглавието и целите на разработката;
- Пълен обхват на нормативната основа на проблемите, в т.ч. международно право, бежанско право, миграционно право, международна сигурност и политиките на Северноатлантическия съюз;
- Критична, но обективна оценка за резултатите от прехода през последните 30 години, за състоянието на държавата, в т.ч. на българското Министерство на външните работи и готовността за работа по посочените приоритети в полза на българските граждани;
- Критична, но обективна оценка за резултатите от участието на България в различни регионални инициативи в рамките на членството в НАТО и ЕС;
- Ясен и точен изказ, с премерено използване на научни термини;
- Придържане към правилата на научната етика и самостоятелност при работата, в т.ч. при заявяването на основните приноси;
- Практическа приложимост на резултатите;

Авторефератът вярно и точно отразява дисертационния труд. Приложените към него публикации, са наистина свързани с темата.

Оценки за **приносите** в дисертационния труд:

1. *„Достъпно изследване на основните външнополитически приоритети на страната ни, използваемо за широк кръг потребители, като база за сравнение и източник на богата аналитична и практическа информация за постигнатото до момента и правилният път към тези основни приоритети.“* - Претенцията за принос по наше мнение е защитена убедително.

2. *„Генезис на специалното място на диалога на българския политически елит с българските граждани в реализирането на приоритетите за присъединяване към Еврозоната.“* - претенцията за принос е формулирана неясно, което я прави уязвима.

3. *„Обосновка на необходимостта от трансформиране на политиките и по-нататъшни усилия за преодоляване на пропуски, които възпрепятстват успешното финализиране на предприетите действия по покриване на изискванията за присъединяването към Шенгенското пространство и към Еврозоната.“* - Претенцията за принос по наше мнение е защитена убедително.

4. *„Изследваните релации „основни предизвикателства на присъединяването към Шенгенското пространство – предимства и недостатъци - необходимост от преодоляване на пропуски и подобряване на политиките”, „политика за бежанците – съпътстващи процеси”, „присъединяване към Евроразоната – предприсъединително състояние на други страни – готовност на България”, други основни приоритети и прогнозиране на нови такива, които ще бъдат изведени в обозримото бъдеще.“* - Претенцията за принос е защитена частично, тъй като изключва развитие, опровергаващо тезата, че: *„България е направила своя правилен цивилизационно-културен избор“*. Промени в системата на международните отношения, които да променят и националните ни приоритети съвсем не са невъзможни.

Към **слабостите**, които са неизбежни при всяка обемна научна разработка, могат да се отнесат следните:

- Тезата не е формулирана много ясно и отчетливо, а хипотезите не са изведени самостоятелно.
- Има пропуски в анализа на нелибералната концепция за свободното движение на производствени фактори, на които се основават Евроразоната и Шенгенско пространство.
- Има разбираемо, в т.ч. от гледна точка на професионалната етика, въздържане от оценката за възможно разминаване на българските интереси с тези на други страни членки на НАТО/ЕС, напр. в случая с проекта „Триморие“.
- Има разбираемо, в т.ч. от гледна точка на професионалната етика, надценяване на възможността България да поеме лидерство в регионалната политика в Югоизточна Европа и да се превърне в регионален фактор.

Препоръки:

- Доколкото темата засяга пряко България, би било желателно при популяризирането на работата авторът да доразвие темата от гледна точка на българските интереси и позиции като се излезе от декларативния тон, а се разгледат по-критично и възможните последици от реализирането на посочените приоритети.

Въпроси:

1. Допуска ли авторът възможна рязка смяна на приоритетите пред българската външна политика и как оценява като цяло готовността на политическото и експертно ръководство за работа в режим на такава смяна?

2. Очаква ли авторът, че след имигрантската криза т 2015 г. и истерията около т.нар. „коронавирус“ концепцията за свободното движение на хора ще бъде преразгледана и Шенгенският договор ще претърпи промяна дотам, че членството в Шенгенското пространство да отпадне като външнополитически приоритет за България?

Независимо от горепосочените забележки към работата в заключение бих обобщил, че докторантът ТОДОР МИНКОВ КЪНЧЕВСКИ представя докторат по актуална тема с информационна и аналитична стойност и научно-приложни резултати, отговарящи на изискванията за докторска степен. Гласувам за нейното присъждане.

София, 11.04.2020

Доц. д-р Георги Чанков